
Socialrådgiverdage 2017

Fredericia

22. marts 2017

Dagsorden

- 1. Siden sidst – nye tiltag, forslag og regler
- 2. Børns rettigheder:
- 3. Samvær under anbringelsen
- 4. Lov om voksenansvar
- 5. § 85/107 og principafgørelsen om efterværn

Siden sidst

- Voksenansvarsloven er trådt i kraft
  - Voldsdom mod medarbejder på anbringelsessted
- Nyt system til familieretlige sager?
- Afbrudt forældelsesfrist i sager om seksuelle krænkelser
- Nye EU-regler på vej om persondata
- Ombudsmandsfokus på interne skoler

Persondatalovens artikel 8 – Børns samtykke ved internetbaserede tjenester med kommercielt sigte (e-handel, spil m.v.)

- **Udgangspunkt:** Børn kan samtykke til, at der registreres/behandles oplysninger om dem fra de er 16 år (ellers samtykker forældrene)
- **Modifikation:** Medlemsstaterne kan fastsætte en lavere aldersgrænse, dog ikke under 13 år

---

Undervisning i interne skoler

- Ret til at modtage undervisning, der står mål med den undervisning, der tilbydes i grundskolen
- Sagligt og konkret begrundede undtagelser
- Magtanvendelse

Børns rettigheder – helt overordnet

■ **Rettighedstyper**

- Ret til tryghed og beskyttelse
- Selvstændige rettigheder

■ **Forældreansvarslovens § 2**

- Omsorgspligt
- Handleret
- Ret til omsorg, tryghed og respekt

■ **Udviklingen nationalt og internationalt...**

Børns rettigheder – helt overordnet

■ Hvem udøver barnets rettigheder?

- Forældrene >< Barnet?
- Forældrene og barnet?
- Myndighederne >< Forældrene/barnet?
- Andre?

Børns rettigheder – ret til en bisidder/repræsentant

□ **Service洛vens § 48 a: Ret til en bisidder**

- Opgave: Ledsage barnet til en børnesamtale/møder
- *Retten* kan fraviges, hvis der er væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser eller andet er fastsat ved lov
- *Valget* af bisidder kan tilsidesættes
- Bisidderen kan *udelukkes* fra mødet

□ **Forvaltnings洛vens § 8: Ret til en bisidder/repræsentant**

□ **Børns vilkår?**

Børns rettigheder – hvem holder øje?

- ❑ **Socialforvaltningen**
- ❑ **Fagpersoner i primærsektoren**
- ❑ **Ombudsmanden**
- ❑ **Socialtilsynet**
- ❑ **Politiet?**

Børns rettigheder – beskyttelse, når forældre ikke handler som de 'skal'

■ Serviceloven

■ Information/oplysninger

- KLART udgangspunkt: Forældrene har ret til information/aktindsigt

- Modifikation: *Afgørende hensyn*

Børns rettigheder – Økonomi

■ **Værgemålslovens § 42:**

- ❑ Rådighed over selverhverv (15 år), gave, lommepenge m.v.
- ❑ **Egenbetaling?**
- ❑ Erstatning

■ **Forældrebetaling**

- ❑ Generel fritagelse
- ❑ Konkrete undtagelser

Samvær under anbringelsen

- Loven opstiller en **ret** for barnet til at have samvær med forældre, netværk, søskende m.v.
- - lovens udgangspunkt er, at *samvær skal være til barnets bedste – under hensyntagen til beskyttelse af barnets sundhed og udvikling og beskyttelse af barnet mod overgreb*
- - og understøtte formålet med anbringelsen
- **OBS!** Der skelnes som sådan ikke mellem forældre, familie, venner og andre

Forbindelse med barnet

- Det er kommunens pligt at sørge for, at forbindelsen mellem barn og forældre/netværk holdes ved lige
- - kan ses i sammenhæng med § 47, hvorefter kommunen har pligt til at overveje, hvordan der kan ske en systematisk inddragelse af familie og netværk under sagen

---

Forbindelse med barnet

- Kommunalbestyrelsen har pligt til at sikre:
- - at forældrene får information om barnets hverdag
- - at bidrage til et godt samarbejde mellem forældre og anbringelsessted

Samvær under anbringelsen

- Kommunen træffer (om fornødent) afgørelse om omfang og udøvelse af samvær og kontakt og kan fastsætte (saglige) vilkår for samværet
- - der skal lægges særlig vægt på hensynet til barnet og **formålet** med anbringelsen
- - samvær/kontakt mindre end en gang om måneden betragtes som afbrydelse af samvær og hører derfor under børn og unge-udvalgets kompetence

Indskrænknings i samvær

- Børn og unge-udvalget afgør efter indstilling:
  - - afbrydelse (mindre end 1 x mdr.)
  - - overvågning af samværet
  - - anonymt opholdssted
- **Betingelsen:**
  - - det skal være nødvendigt af hensyn til barnets sundhed eller udvikling og afgørelsen *kan kun træffes for en bestemt periode*
- **OBS!** Der er som sådan ingen forskel på forældre og andre ift. denne bestemmelse

Særligt mht. overgreb

- Ved viden eller formodning om, at **den person**, barnet skal have samvær med, har begået overgreb mod børn afgøres sagen af udvalget
- - der træffes afgørelse om overvågning, **medmindre** særlige forhold taler imod
- **OBS!** Det er altså en kompetenceregulering, så kommunen kan ikke selv foretage vurderingen af "særlige forhold", men skal forelægge alle sager af den art for udvalget med en indstilling

Støttet samvær

- Kommunen kan træffe afgørelse om, at samvær mellem forældre og barn skal støttes ved, at der er en 3. person til stede – primært tænkt som støtte til forældre, men barnets behov for støtte er også relevant i denne sammenhæng
- **Betingelsen:**
- - samtykke fra forældre og den 15-årige
- **Forudsætning:**
- - at der ikke er tale om ”aftalt overvågning”
- - at støtten ikke bruges til systematisk indsamling af oplysninger om kvaliteten af samværet

Støttet samvær

- Der kan af gode grunde ikke klages over afgørelse om, at der skal være støttet samvær (det bliver jo ikke til noget uden samtykke), men der kan klages over manglende støtte
- Selve støtteudførelsen er ”faktisk forvaltning” – og det kan der heller ikke klages over, medmindre måden, det agtes udført på, reelt er at sidestille med et *afslag* eller *overvågning*

Forældre uden forældremyndighed

Forældreansvarsloven § 23

- Udover samvær, har den forældre, der ikke har del i forældremyndigheden, ret til orientering om barnet fra institutioner, skoler, sygehus og socialforvaltning, læger m.fl.
- - orienteringen sker efter anmodning
  - Denne ret kan begrænses, hvis orienteringen skader barnet
    - I den konkrete situation af institutionen
    - Generelt/vedvarende af Statsforvaltningen

Kørsel til samvær

- § 52a, stk. 1, nr. 3 giver mulighed for, at kommunen kan yde økonomisk støtte til forældrenes udgifter ifm samvær
- Formålet/betingelsen: at der er en klar sammenhæng mellem den økonomiske ydelse og sikring af en stabil kontakt med det anbragte barn
- Ydelsen er ikke trangsbestemt

- Aktivloven § 83 giver mulighed for, at kommunen yder støtte til samvær, hvis samværsforælderen ikke selv har midler til dækning af udgifterne

Voksenansvarsloven

- Lov om voksenansvar pr. 1.1.2017
- Loven er bygget sådan op, at der er regler om:
  - - voksenansvar, omsorgspligt, proportionalitet m.v.
  - - forskellige muligheder for tilladt magtanvendelse for ansatte i opholdssteder og institutioner
  - - sikrede m.v. afdelinger, hvor det er en betingelse, at selve afgørelsen om anbringelse i disse steder **træffes af børn og unge-udvalget**
- - registrering og indberetning
- - klage

Hvem berøres af loven - børn

- Gruppe 1:
  - Alle anbragte børn
- Gruppe 2:
  - Børn, der er anbragt i kommunale plejefamilier
- **Gruppe 3:**
  - **Børn, der er anbragt i opholdssteder og institutioner**
- **Gruppe 4:**
  - **Unge, der er anbragt i henhold til dom**
- **Gruppe 5:**
  - **Unge, der er anbragt på sikrede institutioner (reglerne gælder for de sikrede institutioner og den unge skal falde ind under målgruppen for den pågældende institutionstype – afgørelsen træffes af børn og ungeudvalget)**

Hvem berøres af loven - ansatte

- Gruppe 1:
- Plejefamilier* og ansatte på anbringelsessteder
- **Gruppe 2:**
- Ansatte, der arbejder med *pædagogiske og undervisningsmæssige* opgaver på **interne skoler** på opholdssteder og døgninstitutioner (helt ny beføjelse for dem)
- **Gruppe 3:**
- Ansatte, der arbejder med pædagogiske opgaver på opholdssteder og døgninstitutioner og kommunale plejefamilier, der er generelt godkendt - mange kommuner har ikke denne type plejefamilie (helt ny beføjelse for dem)

Nye begreber i loven

■ Omsorgspligt – daglig omsorg

- Gælder alle, der er beskæftiget med plejeopgaver. Alle indgreb skal være for at sikre, at B's behov opfyldes og at B opbygger kompetencer (tæt forbundet med handleplan og opfølgning)

■ Husorden

- Gælder opholdssteder og institutioner

Guidning

- Gælder kommunale plejefamilier, opholdssteder og institutioner

Afværgehælp

- Gælder kommunale plejefamilier, opholdssteder og institutioner

■ Rusmiddeltest

- Gælder kun på opholdssteder og institutioner ved et antaget eller konstateret misbrug. Den unge over 12 (ellers fmi) skal afgive et forudgående generelt samtykke

Lovens formål - § 1

- Fastslå adgangen til *indgreb i barnets selvbestemmelsesret*
- *Tydeliggøre, at ansvaret* for den daglige omsorg for barnet overgår til de voksne på anbringelsesstedet
- *Minimere magtanvendelse*, men tydeliggøre, at det *kan være nødvendigt* at foretage indgreb i barnets selvbestemmelse for at **sikre**, at barnets **behov** opfyldes og at barnet opbygger kompetencer til at indgå i sociale relationer

Omsorgspligt - § 3

- *Ansvaret* for den daglige omsorg for barnet overgår til plejefamilien/de *voksne* på anbringelsesstedet
- Loven lovfæster altså den konkrete ”bistandsudøvelse” som en pligt
  - afgrænses fortsat af:
    - på den ene side, det kun forældre kan bestemme
    - og på den anden side de beslutninger og afgørelser over for det anbragte barns og dets forældre, der kræver en afgørelse efter serviceloven § 69)
- Der skal foretages en konkret afvejning af barnets grundlæggende rettigheder i forhold til barnets behov og kompetencer
  - Afvejning af hensyn – formålstjenlighed / forholdsmæssighed

Husordenen - § 4

- ❑ Opholdsstedet kan kun opstille regler, der er nødvendige for at få stedet til at fungere efter formålet = saglige hensyn til opgaven og uden uforholdsmæssige begrænsninger i barnets rettigheder
- ❑ **OBS!** Manglende efterlevelse af husordenen giver ikke ret til at anvende magt – medmindre reglerne om magtanvendelse konkret er opfyldt

Rusmiddeltest - § 5

- Gælder kun for opholdssteder og institutioner
  - Der skal være et erkendt eller formodet misbrug
  - Forældremyndighedsindehaveren og den 12-årige skal forud have afgivet et ”generelt samtykke”
  - Hvis den unge i den konkrete situation alligevel ikke vil afgive urinprøve, må testen opgives

Fysisk guidning - § 6

- Ansatte på **opholdssteder**, institutioner og kommunale plejefamilier kan lovligt guide barnet fysisk
  - guidningen skal være nødvendig af hensyn til stedets ansvar for den daglige omsorg
  - nødvendig af hensyn til tryghed og trivsel på anbringelsesstedet, hvis barnet generer eller chikanerer de øvrige børn, personalet eller andre på stedet

Magtanvendelse - § 7

- ❑ må kun anvendes undtagelsesvist og kan aldrig erstatte omsorg og pædagogisk indsats
- ❑ alle muligheder for at opnå barnets frivillige medvirken skal være afsøgt forud
- ❑ skal altid afpasses til den konkrete situation: formålstjenlighed og forholdsmæssighed
- ❑ så skånsomt og kortvarigt som muligt – kun det absolut nødvendige
- ❑ må **aldrig** anvendes som straf eller i behandlingsøjemed

Afværgehjælp - § 8

- Afværgehjælp kan anvendes kortvarigt, når det er nødvendigt for at forhindre ødelæggelse og beskadigelse af ting
  - egne eller andres ting og ejendele af stor værdi
  - gentagen ødelæggelse af egne eller andres ting og ejendele – gælder også ting af mindre værdi
  - egne eller andres ting og ejendele af affektionsværdi

Magtanvendelse - § 9

- Personalet på opholdssteder og institutioner kan fastholde eller føre et barn eller en ung til et andet opholdsrum
  - når barnet eller den unge udviser en adfærd, der er til fare for barnet eller den unge selv, de øvrige anbragte børn og unge, personalet eller andre, der opholder sig på anbringelsesstedet.
  - **Ny dom om vold!**

Rømning – tilbageførelse - § 10

- Opholdsstedet/institutionen kan *tilbageføre* et barn/ung, der er rømmet. Tilbageførslen skal ske som led i omsorgspligten, **hvis der er risiko for skade på barnet selv eller andre**

Tilbageholdelse - § 11

- Afgørelse om tilbageholdelse på anbringelsesstedet i forbindelse med anbringelsen træffes (fortsat) af børn og ungeudvalget for bestemte perioder

Kommunikationskontrol - § 15

- Afgørelse om kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation med nærmere angivne personer træffes fortsat af børn og unge-udvalget

Undersøgelse af person og rum - § 16

- Lederen på opholdssted/inst kan beslutte, at et barns person eller rum skal undersøges
  - hvis der er bestemte grunde til at antage, at barnet er i besiddelse af effekter, der kan føre til at ordens eller sikkerhedsmæssige hensyn ikke kan iagttages – herunder tage effekter i bevaring
- Samme ret gælder på sikret inst/afd.
  - hvis det er nødvendigt for at sikre orden og sikkerhed – herunder undersøgelse før og efter fravær og besøg
- Lederen kan bemyndige andre ansatte

Lukkede afd. m.v.

- § 12 – tilbageholdelse
- § 13 – fastholdelse
- § 14 – isolation på sikret afdeling
- §§ 18-20 – unge i varetægtssurrogat/domfældte

Tilbageholdelse - § 12

- Børn og unge kan tilbageholdes ved at yderdøre og vinduer låses i lukkede inst/afd.
  - Kommunen træffer afgørelse:
    - Når det har afgørende betydning for den socialpædagogisk behandling, at barnet ikke rømmer og der er risiko for skade på barnets sundhed og udvikling ifm rømning
    - Om de nærmere rammer for tilbageholdelsen – højst 5 sammenhængende dage og max 30 dage på et år
  - Lederen/stedfortræder træffer afgørelser inden for ovennævnte ramme – evt. om, at tilbageholdelse kun skal ske på bestemte tidspunkter af døgnet

Fastholdelse - § 13

- Børn og unge kan fastholdes fysisk uanset om § 9 er opfyldt i lukkede inst/afd.
  - Kommunen træffer afgørelse:
    - Når det har afgørende betydning for den socialpædagogisk behandling, at barnet ikke rømmer og der er risiko for skade på barnets sundhed og udvikling, hvis barnet
      - tidligere har rømmet og der igen er risiko for rømning
      - tidligere har begået kriminalitet og der er risiko for ny
      - tidligere har indtaget stoffer og der igen er risiko
      - tidligere har skadet sig selv og formodning om ny skade

Isolation - § 14

- Lederen på en **sikret** institution kan anbringe barnet i isolation
  - Når der er overhængende fare for, at barnet skader sig selv eller andre
  - Isolationen skal være kortvarig – højst 2 timer på institution og 4 timer på særligt sikret afdeling
  - Der føres løbende tilsyn med barnet
  - Aflåsning af værelser om natten betragtes ikke som isolation

Kommunikationskontrol - §§ 19-20

- Over for anbragte i henhold til dom kan kommunen træffe afgørelse om:
  - Overvågning af brug af telefon og internet, hvis det er nødvendigt af hensyn til ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn – herunder forebyggelse af kriminalitet
  - Afbrydelse af benyttelse af telefon og internet, hvis det er nødvendigt af hensyn til ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn – herunder forebyggelse af kriminalitet

Gælder ikke kommunikation med myndigheder, advokat og væрге

Gælder ikke efter udståelse af straf

- Efter § 20 kan lederen træffes en foreløbig afgørelse, hvis indgrebet er uopsætteligt

Pejleudstyr - § 17

- Kommunen kan fortsat træffe afgørelse om anvendelse af personlige alarm- og pejlesystemer over for anbragte børn med betydelig og varigt nedsat funktionsevne, når
  - der er risiko for, at barnet ved at forlade stedet skader sig selv eller andre
  - udstyret kan hjælpe til at afværge risikoen
  - forældremyndigheden samtykker til anvendelsen

Registrering/indberetning - § 21

- Indgreb efter **§§ 8-14** (afværgenhjælp, magtanvendelse, tilbageførsel, isolation m.m.), **§ 16** (undersøgelse af person eller rum) og **§§ 18 og 20** (fysiske indgreb over for domfældte) skal registreres og indberettes
  - Barnet skal gøres bekendt med indberetningen og have lejlighed til at udtale sig
  - Der gælder forskellige regler hvem, der skal indberettes til og der er kommet nærmere retningslinjer og skemaer fra ministeriet
Altid til anbringende kommune og Socialtilsyn
Indgreb i selvbestemmelsen på opholdssteder, institutioner og interne skoler indberettes tillige til beliggenhedskommunen

Klageadgang - § 23

- Klageberettiget:
  - Barn over 12 år og forældremyndighedsindehaveren
- Klager over børn og unge-udvalget afgørelser:
  - Ankestyrelsen
- Klager over afgørelser om magt og andre indgreb i selvbestemmelsen:
  - Kommunen

Forud for magtanvendelse

- - magtanvendelse skal så vidt muligt undgås
- - overvej altid saglighed
  - er der en alternativ løsning – fx ”tilbagetrækning”, kan barnet nås på en anden måde?
  - har indgrebet et fremadrettet pædagogisk sigte
  - kan indgrebet begrundes med ”viden”
- - overvej altid proportionalitet
  - kan et mindre magtindgreb løse problemet
  - stoppes indgrebet tilstrækkeligt hurtigt

Overgang til voksenregler

- § 76 – bidrage til en god overgang til en *selvstændig tilværelse*. Fokus på uddannelse, beskæftigelse, husførelse, øk.
- § 76a – bidrage til en god overgang til *voksenlivet*. Fokus på omsorg og forberedelse til næste boform
- § 85 – hjælp omsorg eller støtte samt optræning og hjælp til udvikling af færdigheder (betydeligt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller *særlige sociale problemer*)
- § 107 – midlertidigt ophold i boform (samme personkreds som § 85, men med behov for boform)

Efterværn - refusion

- Lovforslag i høring:
- Retstilstanden fra før principafgørelsen fastholdes.
- De kommuner, der har betalt iht til afgørelsen, kan få pengene tilbage

- Der resterer stadig et problem med de unge, der er fortsat i døgntilbud til det 23. år, men stadig "forventes at kunne klare sig selv på sigt" og derfor stadig opfylder betingelserne i § 76: ved overgang til et midlertidigt ophold efter § 107, er der ikke (længere) refusion